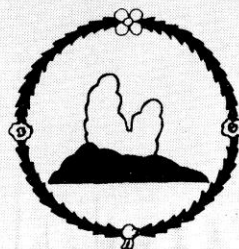

B

Jørgensen, Kjell
Boks 138,
3430 Spikkestad.

RØYKEN HISTORIELAG

BYGDEMAGASINET

NR 25

MAI

1993

ISSN 0802-3824

SKARSDAL STAVANGER NR 1

BYGDEMAGASINET

Organ for Røyken historielag

Redaksjonskomite: Bjørn Brønner, Jan Lien og Odd Sandlund.

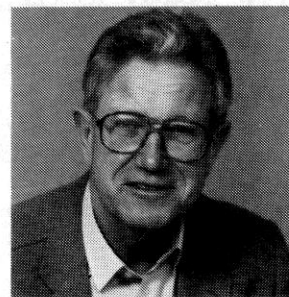
Bygdemagasinet's adr: Grimsrudveien 118, 3442 Hyggen.

Tlf. 31289773.

Innhold:

Formannen har ordet	3
Ole Sønju trekker seg som redaktør	4
Omslagsbildet	4
Årsmøtereferat	5-6
Værmelding for 100 år siden og «Svartebørs i krisetid»	5
Historielagets regnskap 1992 og budsjettforslag 1993	6-7
Kornmagasinets regnskap 1992 og budsjettforslag 1993	8
Vikingguder, smykker og barkebrød	9
Historien om en kirkeklokke	10
«I morgen finner vi «silveret» mor»	11
Røykenpresten i kortspillag	11
Vår logo	12
Gjenstander i bygdesamlingen	13
Han bragte emigranter til Amerika	14
Aktiebrev - Røkens Sparebank	14-15
Gamle postkort fra Røyken: «Røken prestegaard» og «Baadstø»	16-17
Premiekonkurransen i nr. 24	18
Ny premiekonkurranse	18
Krakehesjer	19-20
Noe for de håndverkskyndige i historielaget?	20-21
For 50 år siden: «Norskavlet tobakk»	22
Røyken ungdomslags fane	23

Redaksjonen avsluttet 27/4 1993.

Formannen har ordet

Med dette nr. av Bygdemagasinet innledes en ny epoke i magasinets historie. Etter mer eller mindre å ha vært eneansvarlig for hle 24 nummer, ønsket Ole Sønju avsløsning.

Årsmøtet 22. mars ga tydelig til kjenne sin taknemlighet for det arbeidet han har nedlagt for laget. Og nå vil han sammen med andre av lagets medlemmer engasjere seg for å utgi en årbok hver høst. Vi ser med glede fram til dette.

Årsmøtet valgte en ny troika til å ta seg av Bygdemagasinet, - Odd Sandlund, Jan Lien og Bjørn Brønner.

Styret har forøvrig vedtatt å støtte opp om deres arbeide ved dugnad når det gjelder utsendelsen.

Medlemmer med noe på hjertet, det være seg ting av historisk interesse eller direkte lagsaker, kan ta kontakt med Odd Sandlund.

Våre er kommet. Museumskomiteen har planlagt arbeidet som skal foregå på Hærnestangen og med «Bygdesamlingen» på Kornmagasinet. Når det gjelder Hærnestangen er arbeidet med hensyn til å reise laftehus og bryggerhusbygninger allerede i gang. Interesserte kan ta kontakt med Bjørn-Eric Hansen.

Utstillingen «Soverommets tekstiler» under kulturuka ble avviklet i samarbeide med Røyken husflidlag. Utstillingen ble besøkt av flere skolebarn fra Midtbygda og Røyken videregående skole. Hvor ble det av alle de andre skolene i bygda?

Samarbeidet med Husflidlaget frister til gjentakelse. Forsøket med medlemsmøter har vært meget vellykket så langt. Vi vil komme med nye møter til høsten.

Cato L. Chistoffersen, formann.

Ole Sønju trekker seg som redaktør av Bygdemagasinet

Etter å ha redigert og stått for utgivelsen av Bygdemagasinet fra den spede begynnelsen i mai 1985, ber nå Ole om avløsning.

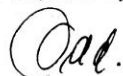
I alt 24 nr. av magasinet har han sørget for, og nå mener han at tiden er inne for et skifte.

Historielaget må bare beklage dette, Ole blir ikke lett å erstatte; men en hjertelig takk til deg Ole for et utmerket blad i alle disse år.

Bjørn Brønner har vært medarbeideren hele tiden og lover å fortsette. Som nye medarbeidere i redaksjonen har årsmøtet plukket ut Jan Lien som den med teknisk innsikt i trykkingsarbeidet og undertegnede som en slags «lokalhistorisk medarbeider». Inngangen av oss vil kalles redaktører, men vi lover å gjøre så godt vi kan.

Øg vi håper selvsagt på stoff fra historielagets medlemmer. Send dette under adr. *Odd H. Sandlund, Grimsrudvn. 118, 3442 Hyggen.*

På vegne av Bjørn og Jan:

Omslagsbildet

Omslagbildet denne gang er en forstørrelse av et gammelt postkort med følgende tekst: FRA RØKEN – ENERET O.SKARBØ, STAVANGER No 1483.

Skriveformen på bygdenavnet ble endret fra Røken til Røyken i følge brev fra departementet 17/4 1917. Vi antar at fotografiet er fra omkring dette tidspunkt.

I huset helt i forgrunnen holdt B.H. Høvik, Kjød- og pølsevarer, tlf. Røken no. 9 til. Det hvite huset bakenfor var telefonsentral. Vi ser at det fører et stort antall telefonledninger (luftlinjer) fra huset. Det mørke 2-etasjes huset til venstre tilhørte Karl Gaarder – nå Knut Høybråten. Foran dette ser vi en isbinge hvor man la opp islager om vinteren til kjøling av matvarer i den varme årstid. På bakketoppen til høyre ser vi lensmannsgården Alstadhaug – nå Frivolds eiendom. Det var lensmann Hans Magnus Nielsen som bygde denne relativt herskapelige villaen. Nielsen ble beskikket som lensmann i Røyken 9. juli 1891. Hans tjenestetid i vår bygd ble lang, helt fram til 1931 da han gikk av med pensjon.

Veien opp Heggumbakken bør også nevnes. Som vi ser følger den en anner trase enn den vi har i dag. Ombyggingen skjedde omkring 1920.

Ole

Referat fra årsmøtet 25. mars 1993

- Dagsorden: 1. Åpning
2. Godkjenning av dagsorden
3. Årsberetning
4. Regnskap 1992, Budsjett 1993
5. Fastsettelse av kontingent
6. Innkomne skriv
7. Valg

Punkt 1: Formannen Cato L. Christoffersen ønsket velkommen til årsmøtet hvor ca 40 personer var møtt frem.

Punkt 2: Dagsordenen for møtet ble godkjent uten bemerkninger og Cato Christoffersen ble foreslått som møteleder, noe som ble godkjent.

Punkt 3: Årsberetningen ble lest av sekretæren, Knut Clausen, og godkjent uten bemerkninger.

Punkt 4: Regnskapet og budsjettet for laget ble gjennomgått av kassereren Bjørn Fossnes. Regnskapene og budsjettene ble godkjent.

Punkt 5: Styret foreslo uendret kontingent og dette ble enstemmig godkjent.

Punkt 6: Det var ikke innkommet noe skriv til behandling på årsmøtet.

Punkt 7: Valgkomiteens innstilling ble delt ut og lest opp av Harald Melvold. Etter kort orientering om lovene for valg, ble valgkomiteens forslag godkjent enstemmig. Innstillingen som er lik styrets sammensetning følger vedlagt.

Det ble underholdt av to av bygdas unge pianospillere skaffet gjennom Kulturkontoret. De var meget flinke. Jan S. Horn fortalte om sine aktiviteter på Bølstadlia og videre planer om Vikinglandsby i Røyken. Dette som en informasjon til lagets medlemmer for tilbakemelding til styret om interessen for disse aktivitetene i Røyken.

Røyken 19 april 1993

Knut Clausen, Sekretær

Røyken-bønders værmelding for 100 år siden:

Når kuer og hester rister seg blir det nedbør med regn eller snø dagen etter.

Svartebørs i krisetid

Februar 1943

En røykenbøring er mulktet for å ha solgt tre flasker dobbeltrenset for kr. 60 pr. flaske. Utsalgsprisen er kr. 6,75 pr. flaske. Boten ble på kr. 100.

Innstilling fra valgkomiteén

Styret

Formann Cato Christoffersen
Nestformann Bjørn Brønner
Kasserer Ketil Os
Vormedlem Dagfinn Ingvald
Vormedlem Dagfinn Ingvald
Vormedlem Turid Sandvik
" Hans Ramton
" Knut Clausen

Ikke på valg: Sekretær

Arrangementskomitéen

Penny Hansen
Inger Lise Aahye
Gerd Fosnes
Bjørn Fosnes
Bjørn Børre Svendsen
Jan Otto Høybråten
Bente Østada
Ragnat Østada
Museumskomité

Komiteén er utvidet med 3 nye medlemmer

Leder

Bjørn Eric Hansen
Frøydis Christoffersen
Anne Berit Hella
Kjell Helge
Olaf Skryseth
Ivar Nerbye
Knut Clausen
Jørn Jensen
Dagfinn Ingvald
Hans Grøff
Torleif Rønne
Jan Ove Bjørk

Redaksjonskomité

Jan Lien
Bjørn Brønner
Odd Sandlund
Sluktes- og oðrshistorie
Asbjørn Westermann
Gustav Kirkerud
Bernt Børre Svendsen

Revisorer

Kari Sønju
Tom Sletnes

Røyken, 23. mars 1993
I valgkomiteén

Terje Martinsen

Olaf Skryseth

Harald Melvold

Regnskap for Røyken Historielag	Regnskap 92	Budsjett 92	Regnskap 91
01.01.92 - 31.12.92			
Inntekter:			
Kontingenter	kr 30.900,00	kr 27.000,00	kr 27.400,00
Bidrag fra Røyken Kommune	kr 9.800,00	kr 10.000,00	kr 55.700,00
Salg av Røykenboka	kr 800,00	kr 0,00	kr 800,00
Provisjon Røykenboka	kr 100,00	kr 75,00	kr 75,00
Salg av Turboka	kr 984,60	kr 350,00	kr 1.215,00
Provisjon salg av kalender 93	kr 7.375,00	kr 0,00	kr 0,00
Salg av bløker	kr 4.453,00	kr 1.500,00	kr 1.475,00
Salg av julekort, kart m.v.	kr 285,00	kr 1.000,00	kr 3.520,00
Salg av postkort, motiv Kormagasinet	kr 1.250,00	kr 2.000,00	kr 1.950,00
Øverskudd Oldidsamlingen	kr 193,10	kr 2.000,00	kr 405,00
Renteinntekter	kr 14.346,97	kr 10.000,00	kr 9.774,00
Andre inntekter, bidrag etc.	kr 500,00	kr 1.000,00	kr 1.000,00
Sum inntekter	kr 70.757,67	kr 54.850,00	kr 102.819,00
Utgifter:			
Løse av Kormagasinet	kr 15.000,00	kr 15.000,00	kr 15.000,00
Møter, tilstelninger	kr 4.652,30	kr 5.000,00	kr 4.194,00
Porto	kr 3.902,50	kr 4.000,00	kr 6.116,00
Bydremagasinet	kr 9.883,80	kr 5.000,00	kr 2.133,00
Annonseutgifter	kr 919,50	kr 2.000,00	kr 1.396,00
Bydremagasinet	kr 1.347,60	kr 5.000,00	kr 202,00
Høringsavgifter	kr 10.326,00	kr 10.000,00	kr 456,00
Kontingenter, abonnementer etc.	kr 1.395,00	kr 700,00	kr 860,00
Øverskudd	kr 17.917,07	kr 6.000,00	kr 8.944,00
Utgifter 25 årjubileum	kr 0,00	kr 0,00	kr 7.521,00
Disp. av kommunalt bidrag	kr 0,00	kr 0,00	kr 5.940,00
Sum utgifter:	kr 65.224,77	kr 52.700,00	kr 51.687,00
Øverskudd / Underskudd	kr 5.532,90	kr 2.150,00	kr 51.132,00
Inngående egenkapital	kr 90.116,13	kr 90.116,00	kr 83.843,51
Årets overskudd 5.532,90			
avsetning til fond			
Fond ny bygdebok 800,-			
Fond kom. bevilgning 0,-			
Til egenkapital 4.732,90			
Sum utgifter:	kr 4.732,90	kr 2.150,00	kr 6.272,62
Til disposisjon pr. 31.12.92/91	kr 94.849,03	kr 92.266,00	kr 90.116,13
27.1.93			

Regnskap for Røyken Historielag	1992	1991
Perioden 01.01.92 - 31.12.92		
Balans:		
Kassa	kr 4.169,80	kr 1.251,20
Bank	kr 197.673,14	kr 186.346,42
Postgjro	kr 6.264,73	kr 595,15
Utestående fordringer	kr 875,00	kr 0,00
Sum eiendeler	kr 208.982,67	kr 188.192,77
Egenkapital Historielaget	kr 84.849,03	kr 90.116,13
Egenkapital Kormagasinet	kr 27.681,84	kr 6.016,64
Deposittum Radvin Rotary	kr 3.000,00	kr 6.000,00
Fondsavsetning ny Bydebok	kr 42.800,00	kr 42.000,00
Fondsavsetning kommunal bevilgning	kr 4.371,70	kr 44.080,00
Gjeld for solgte kalender 93	kr 12.250,00	kr 0,00
Gjeld for elektriske arb. Høringsavgifter	kr 24.030,00	kr 0,00
Sum eiendeler og gjeld	kr 208.982,67	kr 188.192,77
Røyken, den 22. januar 1993		
Røyken Historielag		
Bjørn Fosnes		
Kasserer		
Regnskapet revidert og funnet i orden		
Kari Sønju		Tom Sletnes

Driftsbudsjett for Røyken Historielag	Budsjett 1993	Reelt 1992
01.01.93 - 31.12.93		
Inntekter:		
Kontingenter 1420 medl. x kr. 75,-	kr 31.500,00	kr 30.900,00
Bidrag Røyken Kommune	kr 10.000,00	kr 9.600,00
Salg Røykenboka, til fond	kr 0,00	kr 800,00
Provisjon Røykenbok	kr 500,00	kr 100,00
Provisjon salg turbok	kr 500,00	kr 954,60
Provisjon salg kalender 1993	kr 0,00	kr 7.375,00
Salg av årbok	kr 2.000,00	kr 4.453,00
Salg av julekort, kart m.v.	kr 300,00	kr 285,00
Salg av postkort, motiv Kormagasinet	kr 1.000,00	kr 1.250,00
Øverskudd Oldidsamlingen	kr 1.000,00	kr 193,10
Renteinntekter	kr 12.000,00	kr 14.346,97
Andre inntekter, bidrag etc.	kr 1.000,00	kr 500,00
Sum inntekter	kr 69.300,00	kr 70.757,67
Utgifter:		
Løse av Kormagasinet	kr 15.000,00	kr 15.000,00
Møter, tilstelninger	kr 6.000,00	kr 4.652,30
Porto	kr 4.500,00	kr 3.902,50
Bydremagasinet	kr 5.000,00	kr 9.883,80
Annonseutgifter	kr 1.000,00	kr 919,50
Bydremagasinet	kr 10.000,00	kr 1.347,60
Høringsavgifter	kr 20.000,00	kr 10.236,00
Kontingenter	kr 1.500,00	kr 1.336,00
Diverse utgifter	kr 8.000,00	kr 17.947,07
Innramming av bilder	kr 2.000,00	kr 0,00
Sum utgifter	kr 73.000,00	kr 65.224,77
Øverskudd + / Underskudd -	kr 13.700,00	kr 5.532,90
Inngående egenkapital	kr 94.849,03	kr 90.116,13
Årets overskudd	14.200,00	5.532,90
Avsett ny bygdebok	0,00	800,00
Overføres egenkap.	14.200,00	4.732,90
Disposisjons pr. 31.12.92 / 93	kr 81.149,03	kr 94.849,03
27.1.93		

[illegible][illegible]

Viking-guder, smykker og barkebrød

I årsmøtet til Røyken historielag hadde Horn og Kulø innlegg om et påtenkt vikinganlegg ved Oslofjorden og det ble forevist materiell og reklame.

I avisen Drammens Tidende & Buskeruds Blad for 31. mars var det et innlegg om det samme. Spørsmålet er: Er dette noe for historielaget?

Eller deler laget synet til ham som sa: «Jeg trodde gudebildene i Norge var ødelagt for lenge siden. Er det riktig å ta dette opp igjen nå?»

Si din mening om dette i Bygdemagasinet.

Viking-produkter fra Røyken stor eksportsuksess

Odd

ROYKEN: Bølstadlia på Spikkestad produserer emballasje for vikingprodukter som eksporteres verden over. Jan S. Horn fra Royken har i samarbeid med Sundeheim vikinggard startet produksjon og salg av guder, smykker, klær og kullisser fra vikingtiden.

• Bjørn Haakon Nilsen

Bjorn Haakon Nilsen

- Rent impulsivt startet jeg ifjor sommer Asgaard modellverktøst i Batsto her i Røyken, etter at jeg hørte at Sundheim vikinggård i Akershus ikke fikk økonomisk støtte til å starte produksjon av kopier av vikinggjenstander, forteller G. Horn til DT-BB.

Offentlig støtte
- I samarbeid med Sundheim
støtter vi for utvikling og pro-
duksjon av Viking-utendene
diverse andre effekter. Vi har
innvitt avtaler med under-
leverandører om produksjon av
brønse, sølvsmykker, bro-
sjekklodder, Osebergkisten,
kunstnerpliner, Bølstadla-
Spillekast, L. sentor for psykisk
utviklingshemmede, er under-
leverandører som sørger for
produksjon emballasje til se-
norske. Dessuten er de alle
om å lave Barkebrod - e-
vikingbrod forteller Horn.
- Hele prosjektet høres
noksasprøkt? - Ja, det gjør

—Ja, men det er selvfølgelig
tanddepartementet. Olds
samlingen i Oslo. Busk

fykeskommune og Røyken kommune har bistått med veiledning og økonomisk støtte til prosjektet. Norges Eksportråd er og har vært en helt avgjørende samarbeidspartner i arbeidet med å lansere produktene internasjonalt. FN's gavecenter i New York, Historisk museum i Stockholm og Norwegian Wood i Los Angeles er blant de stedene hvor salene fra Røyken står utstilt. Ikke verst, hva? smiler Horn.

[illegible]

- Salg og produksjon

her og det er Bolstadlia som har lisens på brødet. Asgaard holder nå på å bygge opp et forhandlernet for å selge brødet. Vi er stolte over å være med på dette prosjektet, sier Jørgensen som kan opplyse at Bolstadlia totalt har 27 bruke-

- Hvorfor har ingen tidligere tænkt på at producere produkter fra vikingtiden, Jan S. Horn?

- Jeg vet ikke! Ved f.eks. Gokstad- og Osebergmuseene selges det bare postkort...

- Tanken om å bli millionær er jo så lett deg?

—hæfning. Klaver jeg a love a
—Nei! Klaver jeg vare fornyoy
dettes. Klaver jeg a love a
Vi ser se hvor det bærer hen
men vi bor ha alle forutsatt
for a lykkes. Parallelt
heller jeg med plan
hygge en vikinger i Oslo
den. Et konsept. Janes Re
kens kvistvister klaver vare f
li loepet av varen, med viel
settelse av neste sommer.
Vi ser se hvor det bærer hen
te fa anledning til a se hvor
vare forfelle vedde. Na pre
vi a fa dannet en vikinger
enning! Royken, og er en
jakt etter a «høvede»
kan være drivkraften i d
foreningen. For malet er
fer historien om en vikinger
kultur, og levevett, avl
V. S. Horn som alleveid
en vikingerhøvede. De
barnstift

Historien om en kirkeklokke

I boka «Røyken bygd før og nu» (1928) er gjengitt et gammelt sagn om en kirkeklokke som ble transportert fra Asker med Røyken kirke som bestemmelsessted. Men ute på Gjellumvannet brast isen og klokken sank til bunns – og der skal den fortsatt ligge.

Nylig kom vi over en utgave av Asker og Bærums Budstikke fra 16/7 1958. Der var det samme sagnet gjengitt, men i en litt annen versjon. Vi synes sagnet er spennende og gjengir derfor «Budstikkas» versjon:

Kirkeklokkene i Asker og Røyken

I tilknytning til murmester Yggeseths artikkel fra Heggedalstraktene i gamle dager kan det kanskje være av interesse å gjengi et sagn herfra som ble fortalt en tysk reisende som dro gjennom Asker og Bærum i 1870-årene, kort tid etter at jernbanen Oslo-Drammen ble åpnet.

Asker kirke skulle en gang ha to nye kirkeklokker. Da de var ferdigstøpt og prøvet, viste det seg at det var så godt metall og sterk klang i dem at det kunne greie seg med én. Røyken skulle så få den andre til sin kirke. Der kunne de også trenge den for det var en egn som var beryktet for sine mange troll og underjordiske. Dertil hadde de en prest som var uhyggelig vel bevandret i svartekunsten.

Den ene kirkeklokken ble tatt ned for å fraktes til Røyken på vinterføre. Folk og lass kom i god behold over isen på Bondivannet. Men da de var kommet et stykke ut på Gjellumvannet ble klokken plutselig så tung at det ikke var mulig å få fraktet den videre. Understellet som den var anbragt på raste sammen og klokken gikk gjennom isen og forsvant.

En modig kar gikk senere på året ned med tau som han skulle feste om klokken for å få den opp. Men han kom fort opp igjen for da var klokken bevoktet av et uhyre av en sjøorm som hadde snodd seg rundt den.

Det berettes videre at da jernbanen kom var gamle folk svært spent på om det ville bli slutt på trollskapen når det ble så meget støy og uro. Kanskje kunne man nå få klokken opp og i land. At den var i Gjellumvannet fremdeles var sikkert nok. Det skulle ha hendt ikke så sjelden i årenes løp at folk hadde sett den helt oppe i vannskorpen. Det var når den hørte klangen fra søsterklokken i Asker, ble det sagt. Ja, en gang, det var enda da det ble ringt ved kongens død, hadde den vært helt over vannflaten, og den ville sikkert ha kommet til lands hvis klokkeringingen fra Asker hadde fortsatt ennå en stund.

Schj.

Gamle sagn er ofte troverdige. Kanskje det er en oppgave for dykkerklubben å undersøke Gjellumvannets bunn?

Ole

– I morgen finner vi «silveret», mor –

I følge et eldgammelt sagn skal det være sølvårer i fjellgrunnen i Nærnes. Mange har forsøkt seg, men uten hell. En av disse var den engelske lorden Charles Bamford som vi tidligere har skrevet om i Bygdemagasinet.

En sommer for lenge, lenge siden dukket også to svenske sølvletere opp i Nærnes. Husvære leide de hos fru Eriksen på Nærnesstangen. Og de satte straks i gang med sin letevirksomhet. På eiendommen Søndre Nærnes, i åshelling like sør-øst for de jordene som for lengst er tilplantet med skog, la de ned et betydelig arbeide. «Brøttet» kalles dette gruvehullet av lokalbefolkningen. Selve gruvehullet er i dag dekket med stokker. Men eldre folk på stedet sier at det har vært ganske dypt. Steinfyllingen utenfor tyder også på det.

Men fant de noe sølv, mon tro?

Jeg vet ikke. Men eldre folk i Nærnes forteller at fru Eriksen ikke fikk husleien som var avtalt. Det ble stadig utsettelse. Men endelig en dag svarte svenskene at «i morgen skal du få husleien, mor, for da har vi funnet silveret». Men neste morgen var svenskene forduftet for godt og det ble ingen «sølvpenger» på fru Eriksen.

Ole

Røykenpresten i kortspillag

Det er nedskrevet mange fornøyelige historier om den legendariske sognepresten Christian Holst. Han var prest i Røyken fra 1772 til sin død i 1824. Denne mannen mestret både bibel og svartebok til fulle. Men noen av historiene lever bare på folkeminnen. Den jeg vil gjenfortelle her er jeg blitt fortalt av en eldre røykenbøring.

Ved en anledning hadde presten besøk av noen bønder fra nabolaget. Og det ble til at de spilte et slag kort. Da var det at noen av bøndene ymtet frampå om at det kanskje var synd dette med å spille kort. Men det var ikke presten enig i. «Jeg skal gjerne nevne alle kortslagene fra prekestolen, for den saks skyld» sa presten. Det hadde ikke bøndene særlig tro på. Men presten sto på sitt, og det ble til at de inngikk et veddemål om dette.

Neste søndag møtte bøndene opp i kirken i anledning veddemålet. Og presten «gikk på stolen» og holdt en preken som trolig dreide seg om djevelen og alt hans vesen. I løpet av prekenen kom han også med denne kraftsalven:

«Og hvad vilde I sige mine Sognebørn om Djevelen selv kom ind gennem disse Ruter (han pekte mot vinduene) og slo Kløverne i Eders Hjerter? - Jo, da vilde I rope: Spar mig, spar, mig.»

Dermed var alle kortslagene nevnte og presten hadde vunnet veddemålet.

Ole.

Vår logo

«Lokalhistorisk magasin» er tittelen på et meldingsblad for Landslaget for lokalhistorie og Landslaget for lokal- og privatarkiv. Fra oktober-utgaven -92 av dette bladet sakser vi:

“Her er lagsmerket til Røyken historielag”, skriver formannen Bernt Bærem Svendsen i brev til LM, og fortsetter:

“Motivet er tatt ut av bygdefanen fra 1658 og er som man ser “talende”, - røykformasjoner over en grønn åsrygg, omgitt av en grønn bladkrans, delt i fire med blomster som skille -.

Fanen som hang bak altertavlen i Røyken kirke, ble tidlig deponert i Norsk Folkemuseum. Forfatteren av bygdeboka “Røyken bygd før og nu” skrev her om fanen at “i dens midte var et rødt hus, hvor røyken skjøt op av skorstenen”. Overrasket ble jeg derfor da jeg fikk se og tegne fanen på museet. For en 17.mai-komite laget jeg så en tro kopi som hvert år tas med til minnestunden foran bautaen ved Røyken kirke, og ellers ved andre arrangement til historielaget. Siden det bare finnes fem faner igjen fra 1658 er vi jo litt stolte av vår. Derfor ble det vedtatt å bruke fanemotivet til nytt lagsmerke i 1980.

Senere har jeg også laget noen T-skjorter med merket som er blitt god reklame for historielaget”, skriver Svendsen til slutt i brevet sitt, som vi samtidig takker for.

Mai 1965

Drammen bystyre besluttet i går å gå sammen med Røyken kommune og Statens Friluftsråd og gjennom Buskerud fylke kjøpe en del strandrettigheter i Gjerdalsbukta til badeplass. Til kjøpet skal det bevilges kr. 16 358.

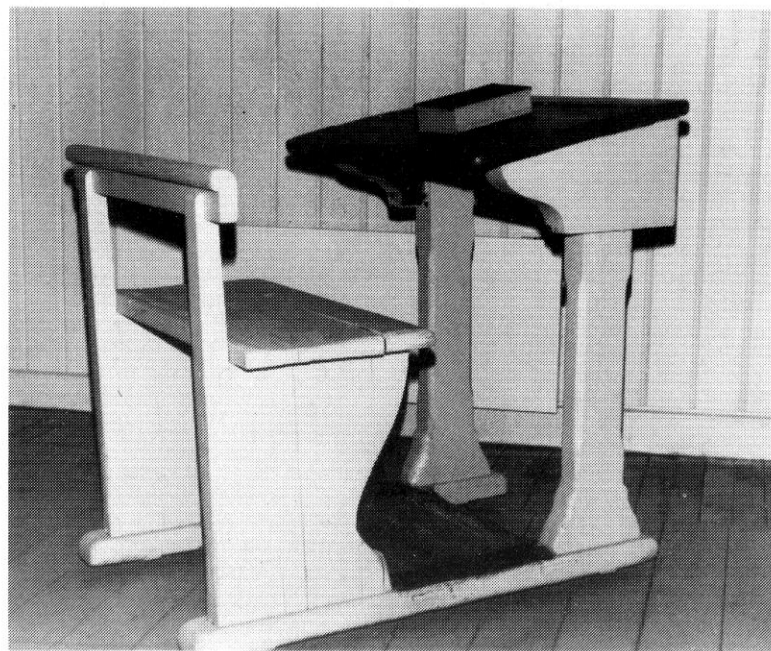
Gjenstander i Bygdesamlingen

I bygdesamlingen i Kornmagasinet finnes mange gjenstander fra den gamle Røyken-skolen. Der finnes bl.a. skolepult, både en-setere og to-stere.

En-seteren som er avbildet er av det gamle solide slaget og har vært i bruk på Ølstad skole.

Dette er forøvrig samme type skolepult som kong Olav brukte på privatskolen på slot-tet. Den kongelige pult er nylig overført til de skolehistoriske samlinger i Drammen.

Ole

Han brakte emigranter ti Amerika:

Thv Baarsrud

Iseksportør, skipsreder og sjøkaptein
Thorvald Adams Baarsrud.

Født: 19/1 1837

Død: 14/5 1910

I Bygdemagasinet nr. 23 hadde vi en kort omtale av iseksportør, skipsreder og sjøkaptein Thorvald Baarsrud. Derfor kan det være av interesse å gjengi denne notisen fra bladet DT&BB fra 1868:

Februar 1868

Amerika

I Lighed med de foregaaende Aar afgaar Emigrantskibet «Manila», Kpt. T. Baarsrud, med Passagerer fra Christiania til Kvebek i Slutningen af April, ligesaa det førsteklases kobrede Klipperskib «Bravo», Kapt. B. Berger, enten herfra eller Christiania, medtagende Passagerer til Kvebek. Disse gode Leiligheder anbefales. Indskrivning og nærmere Oplysninger hos Andreas Tofte.

Aktiebrev, Røkens Sparebank

Bankaksjer står ikke særlig høyt i kurs for tiden. Men vi gjengir like vel en aksje fra den tidligere Røkens Sparebank utstedt i 1904. Baksiden av aksjebrevet viser at den er transportert (har skiftet eier) tre ganger før den kom i min varetekt.

Stempler for utbytte de enkelte år fra 1904 til 1934 viser at dette har variert. I 1904 ble utbetalt 5,00 kr, mens det for hvert av årene 1924, -25 og -26 var oppe i 15,00 kr.

Sammen med aksjen følger også utbyttekuponger for hvert enkelt år i form av «frimerke» med bankens opprinnelige symbol. Bankens lover fra 1903 og en revidert utgave fra 1913 er også klebet inn i aksjeomslaget. Der finner vi også navnene på bankens aksjonærer fra stiftelsen i 1857:

Aktieiere ved bankens opprettelse i 1857 var h'rr.
And. Andersen, J. H. Allum, H. H. Carlsrud, H.
Aasager, J. H. Baarsrud, Even Askestad, Paul Hyg-

gen, Gunder G. Hyggen, Bernt J. Haug, M. O. Aasgaard, G. A. Klemmetsrud, Ole O. Slemmestad, Ole P. Slemmestad, P. J. Dybdahl, Z. Nielsen, Andreas Frølveldt, M. H. Wear, Mads Vangsbraathen, Marlin H. Gjerdahl, Hans O. Nærnesstranden, G. Flater, H. Wear, C. L. Morberg, And. Andersen, Heggum, O. Svendsen, C. Aaraas, Anders Haug, Mical Grini, And. Kjegstad, J. Walitz, Andreas Hajum, Østen Skryseth, Johan Syllingli, Hans S. Bøe, Christian Stokker, Gabriel Aasgaard.

Som nevnt foran ble Røyens første bank, Røkens Sparebank stiftet i 1857. Hvis noen av våre lesere har aksjebrev fra denne tiden vil vi sette pris på å bli kontaktet. Vi vil gjerne få fotografere det av. Alle mulige andre aksjebrev eller andelsbrev med tilknytning til gamle virksomheter i Røyken er av interesse. Vi kan foreta avfotograferingen hjemme hos deg. Ta kontakt med undertegnede.

Ole Sønju

Aktiebrev.

Da Ihendehaveren herat, *Andreas Tofte*, har indbetalt i Røkens Sparebank Kr 100,00 af den af *hende* i bemeldte Indretning tagne Aktie, stor 200 - to Hundrede - Kroner, skal dette Brev tjene *hende* som Kvittering, idet *hans* tillige her ved gjøres delagtig i de Rettigheder og Pligter, som de for Sparebanken vedtagne Love hjemle dens Forstandere.

Alt overensstemmende med de i Møde den 14de September 1903 vedtagne Forandringer af de ældre Love, hvorefter Indretningen, ved Udstedelsen af dette og de øvrige Breve (Aktier), fortsætter den i tidligere Møder den 18de August og 5de September 1857 oprettede Røkens Sparebank.

I Direktionen for Røkens Sparebank d. 12 Februar 1904

Stillet af *Karl Søn* *Haus*

Andersen

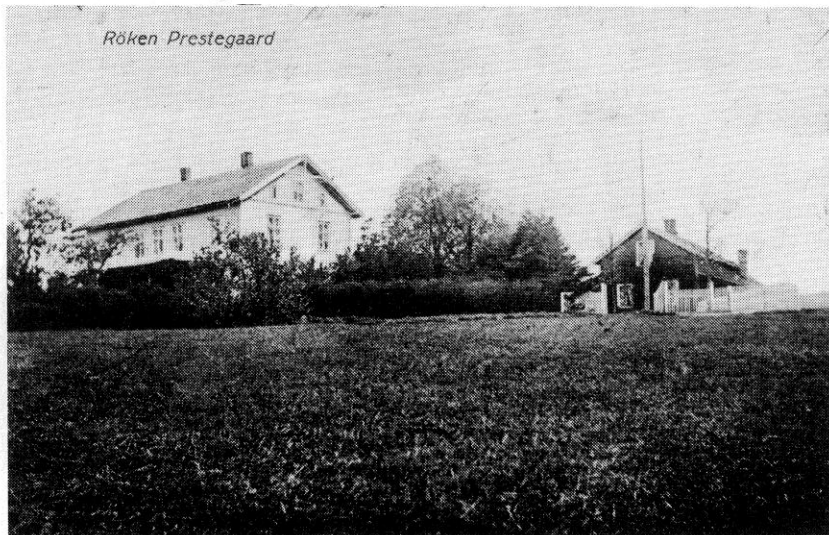
Haus

Ole Sønju

Sparebankens første Aktiebreve udstedtes den 9de Januar 1857 af efternævnte Direktionsmedlemmer:
J. H. Allum, H. Aasager, B. J. Haug, H. H. Carlsrud,
Kasserer: G. Aasgaard.

Gamle postkort fra Røyken

Røyken Prestegaard anno 1915

Dette postkort er poststempelt «Røyken 16.1.15». Det er sendt til en person i Larvik og er underlegnet Olaf Holm. Olaf Andreas Holm var sogneprest i Røyken fra 1904 til 1923.

På bildet ser vi hovedhuset med prestens bolig og kontor til venstre. Dette huset ble oppført ca. 1890 og det kostet det offentlige 12.570 kr. Forpakterboligen – til høyre – ble erstattet av en ny i 1922 noe lengre bak – som igjen ble erstattet av dagens etter en brann under siste verdenskrig.

Postkortet har vi lånt av Asbjørn Westermann, Røyken. Han kjøpte det nylig i et antikvariat for 25 kroner.

Sognepresten signatur: *Olaf Holm.*

Baadstø

Vi setter denne gang søkelyset på Båtstø, et idyllisk lite strandsted ved Oslofjorden i Røyken.

På bildene ser man en stor isdam i forgrunnen. Nå er den for lengst tørrlagt. Oslofjorden og åsene på fjordens østside sees i bakgrunnen.

Postkort neste side –

KRAKE

Denne gang mottok redaksjonen 16 besvarelser. Alle ble godkjent fordi besvarelsene gikk ut på at det dreide seg om en type hesjestaur med innborede treplugger til å legge rajer på. Men det var bare tre innsendere som visste det som trolig er den korrekte betegnelsen, nemlig «krake» eller «kraka».

Samtlige 16 innsendere deltok i loddrekningen om de to premiene som var lovet. De heldige ble:

Harald Melvold, 3470 Slemmestad

Steinar Nygård, 3470 Slemmestad

Begge har mottatt en liten premie i lokalhistorisk stil. Vi gratulerer vinnerne og takker alle som deltok for interessen.

Takk også til vårt lagsmedlem Hermod Skryhset, Røyken, som foreslo å bruke «krake» i premiekonkurransen.

Se forøvrig egen omtale av krakehesjing annet sted i denne utgaven av Bygdemagasinet. Redaksjonen

Bokåret -93

Premiekonkurranse

Vår premiekonkurranse denne gang er litt spesiell. Vi spør:

1. Hvilke av våre lesere har den eldste trykte boka?
2. Og: Fortell kortfattet om denne spesielle boka. Har den f.eks. vært lenge i familiens eie?

I besvarelsen ber vi om at du minimum oppgir bokas tittel, forlag samt utgivelsessted og utgivelsesår.

Som vanlig deler vi ut to premier.

En premie går til den som har den eldste boka av innsenderne.

Den andre premien deles ut etter loddrekning blant alle innsendere som beskriver sin bok – uansett bokas alder.

Premiene er selvsagt bøker, men i lokalhistorisk stil.

Hvis vi mottar mange besvarelser tenker vi å lage en egen artikkel om bøkene i første utgave av Bygdemagasinet.

Den besvarelse sender du til Bygdemagasinet's adresse – se 2. omslagside – innen utgangen av juni 1993.

Lykke til!

Krakehesjer

I følge Gyldendals Store Konversasjonsleksikon er «krake en stolpe eller staur med innslåtte pinner til å henge noe på».

Stolpene ble slått ned i jorda med en avstand på 2,5-3 meter. På de innslåtte pinnene ble det så lagt lange slanke rajer. Og på rajene ble igjen lagt gras eller korn til tørk. Man startet med den nederste rajen, bøyde graset eller kornstrående over rajen. Slik fortsatte man til hesjen med ca. 4 rajer var ferdig. Krakehesjer eller rajehesjer som de også ble kalt, ga luftigere og bedre tørk enn ståltrådhesjen som etter hvert overtok. Årsaken var at tykkelsen på rajene – ca. 7-10 centimeter i diameter – laget naturlige luftkanaler inne i hesjen.

Hesjing med rajer og kraker.

Tegning: Bernt Bærem Svendsen

85-årige Hermod Skryhset – tidligere eier av en av Skrysetgårdene i Røyken – forteller at han fra sine barneår kan huske at man på Skryset og nedre Vang fortsatt brukte krakehesjer til høytørken.

Krakehesjingene krevde mye materialer sammenlignet med ståltrådhesjingene hvor man nyttet vesentlig tynnere staur. Med en bunt vanlig hesjestaur på skuldra og en bunt ståltråd i handa fikk en en like lange hesje som av et helt hestelass med kraker og rajer. Videre krevde krakene et betydelig vedlikehold for pinner falt ofte ut, eller de ble brukket under transporten. Det var gjerne «bestefar» på gården som satt borte ved låveveggen og «pinnet» kraker. Samtidig var han parkonkel for den yngste generasjon på gården. På Skryset brukte man derfor bare krakehesjer når det var en liten

slump høy igjen tilsvarende en lenk eller to. Men det er da noen høylæss fra krakehesjer «Bassen» – hesten min – og jeg har kjørt inn fra jordet, skriver Hermod Skryhset avslutningsvis.

Også Olaf Skryseth – fra en av de eldre Skryset-gårdene – husker krakehesjene fra sine barneår. Og betegnelsen «krake» ble brukt.

Bernt Haug (født i 1914) forteller at man på gården Haug brukte krakehesjer til tørking av gras. Der på gården var faktisk denne typen hesjer i bruk helt til ut i 1930-årene. Ivar Nerby, Hyggen, forteller at han har sett slike hesjer i bruk til omkring 1950. Han bruker forøvrig betegnelsen hesjekrakk.

Gunvor Ølstad, Hyggen, minnes denne hesjetypen i bruk på sitt hjemsted til omkring 1940.

Steinar Nygård, Slemmestad, forteller om bruken av slike hesjer på sitt hjemsted i Østerdal-Trysil. Der ble de særlig brukt på myrlendt terreng fordi de ikke falt så lett ned som ståltrådhesjene gjorde. Ofte nyttet man Y-kløfter (staur med kvistkløft) for å støtte hesjene sidelengs.

Randi og Odd Sandlund i Gjerdal er også kjente med krakehesjene fra sine unge år og betegnelsen krake ble brukt. Hjemme hos Odd på småbruket i Gjerdal husker han at rajer og kraker lå lagret under låvegulvet. Men de var gått ut av vanlig bruk da Odd vokste opp. Randi, derimot, husker krakehesjer fra sitt hjemsted på gården Lingsom i Åros. Hennes far – Erik Kverum – brukte slike hesjer til det grove kløverhøyet. Randi forteller at hun selv har vært med på å hesje på krakehesjer. Det var alltid bedre å henge gras på rajer enn på tynn ståltråd, minnes hun. Dette var for mer enn 50 år siden.

La meg til slutt nevne det gamle ordtak «krake søker make». Stort sett legger vi vel samme betydning i dette som i et annet ordtak som heter at «like barn leker best». Men kanskje har det sammenheng med at en enkelt krake ikke var til noen nytte? Du måtte minst ha en «make» for å kunne sette opp en krakehesje.

Ole

Noe for de håndverkskyndige i historielaget?

Vakmesteren på Nopec har en sagbygning å gi bort. Den står i dag på Nopec-tomta i Nærnes og skal fjernes. Tidligere utgjorde den sagbygningen på A/S Søndre Nærnes. I dag er den i dårlig forfatning, men kan med beskjedent utlegg, men med stor arbeidsinnsats bli like god. Ole Sønju har fotografert bygningen. Bør vi si ja takk?

Si din mening her i Bygdemagasinet.

Odd

Verden rundt med ett kort.

- ✓ 10,5 millioner brukersteder i 176 land
- ✓ Kontantuttak i 220.000 bankkontorer og 120.000 minibanker
- ✓ Alltid inntil 40 dagers rentefri kreditt
- ✓ Du velger selv om du vil dele innbetalingene over noen måneder
- ✓ Knyttes ikke til bankkonto, så du behøver ikke være kunde i Den norske Bank

Årspris
290,-

Ring, eller kom innom for nærmere informasjon og et søknadsskjema!

 Den norske Bank

3440 RØYKEN - 03 28 91 10

For 50 år siden:

NORSKAVLET TOBAKK

I okkupasjonsårene 1940-45 ble det dyrket mye tobakk er i landet. Man dyrket særlig «bondetobakk», og Havanna og Virginia. Tobakksbladene ble tørket og de fleste sendte dem til fabrikk for fremstilling av røyketobakk, sigaretter eller snus.

På bildet ser vi en 10-pakning sigaratter tilvirket av hjemavlede tobakksblader. Myn-dighetene hadde fastsatt verdien (prisen) til 1,01 kr. pr 10 stk. Av dette krevde fabrikk-ken opp 0,40 kr i avgift til staten mens fabrikken tok ca. 0,50 kr for sitt arbeide. I tillegg kom frakt. Da er det lett å regne ut hvor meget som ble igjen til tobakksdyrkeren. Ville du dyrke tobakk måtte du i tillegg betale en arealavgift til staten hvis arelet var minst 5 kvadratmeter. Avgiften var 10 øre pr kvm. Minsteavgift var 20 kroner.

En annen sak er det at man kunne oppnå vesentlig høyere priser enn såkalt «verdi», særlig i de første krigsårene. Men i 1945 «falt markedet sammen» på grunn av over-produksjon og senere import.

Ole

I dag er tobakksprodukter fra okkupasjonstiden blitt populære samleobjekter.

SIGARETTER
Verdi pr. 100 stk.
til og med kr. 10,10

10 stk.
Avgift kr. 0,40

MØTELOKALE

Vi har fått ledige dager for utleie av Kornmagasinet. Foreninger og lag som ønsker et fast tilholdssted for sin virksomhet på mandager eller tirsdager, er velkommen til en prat for evt. fast avtale.

Henv. til: Olaf Skryseth, tlf. 31 28 42 95.

Røyken Historielag

Bygdemagasinet samlinger

I årsmøtet den 25. mars 1993 ble historielaget overrakt en fin tilvekst til samlingen, idet Bjarne Dagsleth leverte Røyken Ungdomslags fane til samlingen.

Laget var stiftet i 1926 og var i aktiv drift frem til krigen i 1940, men ble tatt opp igjen høsten 1945. Og det fungerte også til omkring 1960. Ved de tider ble Røyken Bygde-ungdomslag stiftet og en del av medlemmene gikk inn i det nye laget.

Men så sent som 25. november 1961 hadde imidlertid Røyken Ungdomslag en jubileumsfest...

Lagets fane er fra ca. 1950 og den er laget av Kåre Novum. Dagslet var i mange år et aktivt medlem av Røyken Ungdomslag og han hadde tatt vare på fanen som han nå overlot i historielagets varetekt.

Takk for gaven, Bjarne!

Odd

Fanen i bruk (trolig 1951). Eivind Erlandsen bærer fanen mens Tor Larsen bærer flagget, bak Erlandsen kommer formann Bjarne Dagsleth, deretter Odd Sandlund, Kristi Follestad (nå Arvås) holder en av fanens dusker. Kjenner leserne noen av de øvrige deltagere? Ta kontakt med Bjørn Brønner i så fall.